

SZÁZADVÉG

VAGYONOSODÁS ÉS ELLENÁLLÓKÉPESSÉG

V. NAGYKUTATÁS ELEMZÉSE: ÖSSZEFOGLALÓ
DOKUMENTUM

2026.

DOI: 10.65295/dissz-vagyon.2026

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	2
2. Az eredmények összefoglalása.....	4
2.1. Megélhetés és anyagi biztonság	5
2.2. Megtakarítás és pénzügyi puffer	9
2.3. Lakhatás és vagyoni biztonság	10
2.4. Adósság és fogyasztási kényszer	11
2.5. Kulturális tőke és önfejlesztés	13
2.6. Kapcsolati tőke, közéleti aktivitás és társadalmi beágyazottság.....	14
2.7. Reziliencia és alkalmazkodóképesség.....	16
2.8. Társadalmi mobilitás és generációs mintázatok	17
2.9. A középosztály kiterjedése és belső differenciáltsága	18
2.10. Kvalitatív eredmények és értelmezésük	19
3. Következtetések	20
4. Kutatás jelentősége és hasznosulása	22
5. Módszertan	23

1. BEVEZETÉS

A jelen disszemináció célja, hogy közérthető, publikálásra alkalmas formában mutassa be a „Vagyonosodás és ellenállóképesség – a magabíró középosztály vizsgálata” című nagymintás kutatás legfontosabb eredményeit. A kutatás a középosztályt nem csak jövedelmi kategóriaként, hanem összetett, erőforrásokon alapuló és alkalmazkodóképességet igénylő társadalmi struktúraként mutatja be. A vizsgálat több mint 20 000 fős kérdőíves adatfelvételre, 16 fókuszcsoportos kvalitatív vizsgálatra, valamint közösségimédia- és webelemzésre épült.

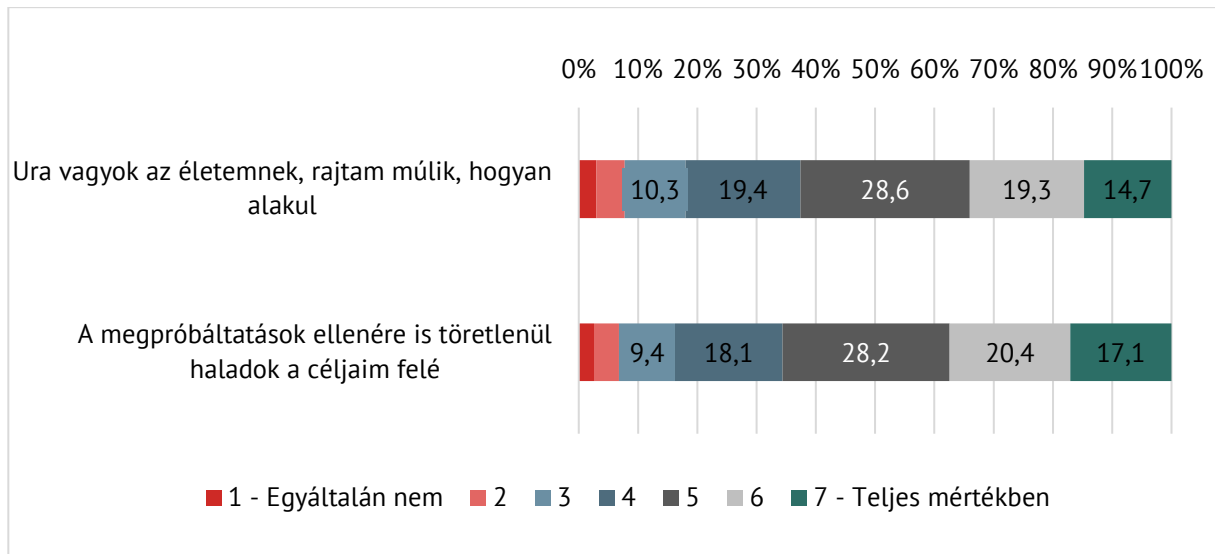
A középosztály helyzete nemcsak a háztartások egyéni életminőségét, hanem a társadalom egészének stabilitását, mobilitását és válságokkal szembeni ellenállóképességét is befolyásolja. A kutatás abból indul ki, hogy a középosztályhoz tartozás nem pusztán jövedelmi kérdés, hanem olyan összetett állapot, amelyben az anyagi biztonság, a lakhatás, a megtakarítás, a kulturális erőforrások, a kapcsolati háló és a reziliencia együtt alakítják a társadalmi pozíciót. A disszemináció célja, hogy a kutatási eredmények szélesebb közönség számára is átláthatóvá és értelmezhetővé váljanak.

A középosztály helyzetének értelmezése az utóbbi évek gazdasági, társadalmi és életmódbeli változásai miatt egyre összetettebbé vált. A jövedelmek önmagukban már nem adnak teljes képet arról, hogy egy háztartás mennyire stabil, mennyire sérülékeny, vagy mennyire képes hosszabb távon megőrizni megszokott életszínvonalát. Ezért középosztály meghatározásához és mélyebb megértéséhez több dimenzió együttes vizsgálata szükséges. A kutatás ilyen dimenzióként azonosította a deprivációmentesség, a pénzügyi puffer, a lakhatási biztonság, az adósságteher, a kulturális tőke, a kapcsolati beágyazottság és a reziliencia kérdésköreit.

A vizsgálat külön figyelmet fordít a „magabíró középosztály” fogalmára, vagyis arra a csoportra, amely külső sokkok esetén is nagy eséllyel képes megtartani társadalmi pozícióját. Továbbá azon csoportokat is bemutatásra kerültek, amelyek formálisan közel állnak a középosztálybeliséghez, mégis sérülékenyebbek, mert anyagi erőforrás-tartalékuk, társadalmi beágyazódottságuk vagy alkalmazkodási lehetőségeik szűkösebbek.

**1. ÁBRA: ÁLTALÁNOS REZILIENCIA-INDEX FŐKOMPONENSÖSSZETEVŐINEK
MEGOSZLÁSA (%; N₁=19.864; N₂=19.832)**

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az ábra két, a mindennapi alkalmazkodóképességet leíró állításhoz kapcsolódó válaszmegoszlást mutat be („Ura vagyok az életemnek...” és „A megpróbáltatások ellenére is töretlenül haladok...”). Mindkét esetben egy 1-től 7-ig terjedő skálán értékelték a válaszadók saját helyzetüket.

Az eredmények alapján jól látható, hogy a válaszok többsége a skála középső és felső tartományaiban koncentrálódik: a legnagyobb arány a közepes (4-es) értéknél jelenik meg (kb. 28% körül), ezt követik a magasabb értékek (5–7), amelyek együtt jelentős többséget tesznek ki, a legalacsonyabb értékek (1–2) aránya kifejezetten alacsony.

A társadalom jelentős része alapvetően képesnek érzi magát arra, hogy befolyásolja saját életét, illetve nehézségek esetén is haladjon a céljai felé. Ugyanakkor a válaszok eloszlása nem egyoldalú: a középtartomány magas aránya arra utal, hogy sokan nem teljes biztonsággal, hanem inkább „feltételes stabilitással” élik meg ezt a képességet.

2. AZ EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A magyar társadalomban a középosztály nem egységes tömb, hanem eltérő erőforrásokkal, életstratégiákkal és alkalmazkodási mintázatokkal rendelkező csoportok együttese. A kutatás során alkalmazott rétegeképzési modell hat nagy társadalmi réteget különít el: elit, felfelé törekvő középosztály, stabil középosztály, sérülékeny középréteg, alsó stabil réteg és mélyszegény, perifériás réteg. A kutatás a magyar középosztály arányát jelentősnek mutatja, ezen belül a válaszadók többsége a középosztályhoz sorolandó (65 százalék körül), ugyanakkor ez a réteg is megosztott.

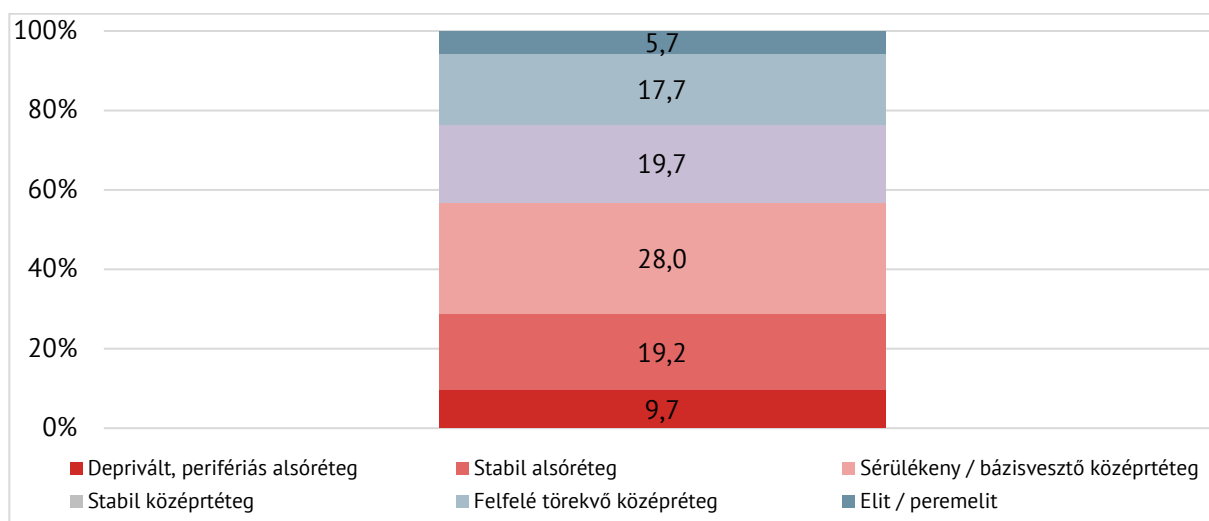
Ebből következően egy középosztályt megerősítő társadalompolitika nem képzelhető el egységes logikával. Más erőforrásokra és más kihívásokra épül egy stabilabb háztartás működése, mint egy olyan csoporté, amely még megőrzi középosztályi önazonosságát, de mozgástere már szűkül.

A hat nagy társadalmi réteg megoszlását az alábbi ábra szemlélteti. A csoportképzés során többek között a társadalmi erőforrásokhoz való hozzáférés, a biztonsági és a mozgástérbeli paraméterek alapján különíthetők el egymástól. Ezek a rétegek az elittől és a felfelé törekvő középrétegtől a stabil középosztályon és a sérülékeny középrétegen át egészen az alsóbb, illetve mélyen deprivált periférikus csoportokig terjednek.

Számszerűleg a legnagyobb csoportot a sérülékeny vagy bázisvesztő középréteg adja, amely 28,0 százalékot tesz ki. Ezt követi a stabil középréteg 19,7 százalékkal, valamint a stabil alsó réteg 19,2 százalékkal. A felfelé törekvő középréteg aránya 17,7 százalék, míg a deprivált, perifériás alsóréteg 9,7 százalékot képvisel. A társadalom felső szegmenséhez tartozó elit és peremelit aránya 5,7 százalék.

2. ÁBRA: A MAGYAR TÁRSADALOM RÉTEGZŐDÉSE (% , N=19.463)

Forrás: Századvég-szerkesztés

2.1. Megélhetés és anyagi biztonság

A kutatás alapján a megélhetési helyzet értelmezésében különösen fontos a depriváció és a szubjektív anyagi helyzet együttes vizsgálata. A deprivációs mutató szerint a teljes mintában 84,7 százalék tartozik a „nincs érdemi anyagi hiány” kategóriába, ugyanakkor a szigorított megközelítés alapján a súlyosan depriváltak aránya körülbelül 10 százalék.

Ez arra utal, hogy a társadalom többsége bizonyos alapvető fogyasztási és ellátási feltételeket biztosítani tud, de emellett létezik egy jól azonosítható, anyagi okokból több területen korlátozott csoport is. Az eredmények értelmezésekor ezért fontos különbséget tenni az általános működőképesség és a valódi, hosszabb távon is fenntartható biztonság között.

A szubjektív anyagi helyzetet bemutató elemzés szerint a lakosság nagy része a középmezőnyben helyezkedik el: sokan úgy érzik, hogy „éppen kijönnek” vagy „beosztással jól kijönnek”, miközben a tartós nélkülözés és a teljes anyagi komfort is viszonylag szűkebb társadalmi szegmensek sajátja. Ez a köztes zóna fontos, mert éppen itt válik láthatóvá, hogy a középosztályi státusz sok esetben nem kényelmet, hanem inkább egy nehezen fenntartott egyensúlyt jelent.

Az ábra konkrét példákon keresztül mutatja meg, hogy az anyagi korlátok milyen formában jelennek meg a háztartások mindennapjaiban. A felsorolt tételek közül a legnagyobb arányban az jelenik meg, hogy a válaszadók 20,7 százaléka anyagi okok miatt nem engedhet meg magának évente legalább egy egyhetes, külföldi üdülést. Emellett 12–12 százalék körüli azok aránya, akik nem tudják lecserélni elhasználódott bútorait, vagy nem engedhetnek meg maguknak kisebb, rendszeres saját célú kiadásokat.

A mindennapi életminőséget közvetlenül érintő korlátozások is megjelennek: 11,7 százalék nem tud rendszeresen részt venni szabadidős tevékenységekben, 8,8 százalék pedig nem tud havonta legalább egyszer közösségi programon részt venni barátokkal vagy családdal. A súlyosabb helyzetek aránya lényegesen alacsonyabb, de szintén jelen van: 5,4 százalék esetében előfordul lakbérrel, hitellel vagy közüzemi számlákkal kapcsolatos elmaradás.

Az ábra így árnyalja a szövegben leírt képet: miközben a deprivációs mutató alapján a társadalom többsége nem tekinthető súlyosan nélkülözőnek, az egyes konkrét élethelyzetek szintjén jól látható, hogy különböző típusú anyagi korlátok szélesebb körben jelen vannak. Ez alátámasztja azt az állítást, hogy a középosztály egy része egy „köztes” helyzetben van, ahol az alapvető működés biztosított, de a mozgástér korlátozott és bizonyos fogyasztási vagy életminőségi elemek már nem mindenki számára elérhetők.

3. ÁBRA: AZ ALÁBBIK KÖZÜL MELYEK JELLEMZŐEK ÖNRE VAGY AZ ÖN HÁZTARTÁSÁRA ANYAGI OKOK MIATT? (TÖBB VÁLASZ IS MEGJELÖLHETŐ, %, N=20.000)

Forrás: Századvég-szerkesztés

**1. TÁBLÁZAT: A TÁRSADALOM 17 KLASZTERES TÁRSADALMI TERE ÉS A BELŐLÜK
KÉPZETT 6 TÁRSADALMI VERTIKÁLIS RÉTEG (N=19.463)**

Klaszter	Arány (%)	Leírás
1. Elit / peremelit (5,7 százalék)		
Elit / peremelit	5,7	A társadalom felső szegmenséhez tartozó, magas státuszú csoport. Jellemző rá a stabil és kiemelkedő anyagi helyzet, jelentős megtakarítási lehetőség és erős pénzügyi puffer. Lakhatása hosszú távon is biztonságos, gyakran saját tulajdonú ingatlanban él. Kulturális fogyasztása intenzív, rendszeresen vesz részt önfejlesztő tevékenységekben. Kapcsolati tőkéje kiterjedt, számos befolyásos kapcsolattal rendelkezik. Kiemelkedő a szervezeti aktivitása és az önkéntesség aránya. Rezilienciája magas, élethelyzeti nehézségek után is gyorsan stabilizálódik. Ez a réteg a felső-középosztálytól már felfelé mutat a hazai peremelit irányába.
2. Felfelé törekvő középréteg (17,7 százalék)		
Erős kapcsolati tőkéjű felső-középréteg	3,2	Számára a társadalmi kapcsolatok jelentik a fő erőforrást. Anyagi helyzete stabil, lakhatása biztosított, megtakarítási képessége mérsékeltől jóig terjed. Kulturális aktivitása közepes. Erősen kapcsolatorientált, több befolyásos ismerőssel rendelkezik, ami munkapiaci és társadalmi mobilitását is támogatja. Szervezeti aktivitása szintén magas. Rezilienciája megfelelő, de inkább társas támogatáson keresztül stabilizálódik.
Aktív felső-középréteg	4,2	Erősen közösségorientált, társadalmilag elkötelezett középosztályi réteg. Anyagi helyzete stabil, de nem kiugró; megtakarítási képessége biztosított. Kulturális aktivitása közepesnél magasabb. Kiugró erőssége az önkéntesség és a szervezeti részvétel: gyakran tagja civil, szakmai vagy érdekképviseleti csoportoknak. Kapcsolati tőkéje kiterjedt. Erős értékvezéreltség és társadalmi felelősségvállalás jellemzi. Rezilienciája jó, életvezetése kiegyensúlyozott.
Stabil, önfejlesztő felső-középosztály	10,3	Stabil élethelyzetű csoport, kiegyensúlyozott jövedelemmel és biztonságos megtakarítási képességgel. Erősen jelen van az önfejlesztés iránti igény, amely kulturális aktivitásban és tanulásorientáltságban is megnyilvánul. Lakhatása rendezett, rendszeres karrier- és életstratégiai tervezés jellemzi. Kapcsolati és társadalmi tőkéje átlag feletti. Reagálása a változásokra rugalmas, pszichológiai stabilitása erős. A középosztály „haladó”, mobilis és ambiciózus szegmensét képviseli.
3. Stabil középréteg (19,7 százalék)		
Konzervatív stabil középréteg	12,0	A hagyományos, visszafogott, stabil életvitelt folytató középosztályi réteg. Anyagi helyzete biztos, de nem kiemelkedő. Lakhatási biztonsága jó, tartalékai kiszámíthatóak. Kulturális aktivitása mérsékelt, az önfejlesztéshez óvatosan viszonyul. Társadalmi és szervezeti szerepvállalása visszafogott. Rezilienciája közepes: a nehézségeket kezelni tudja, de nem kimagaslóan rugalmas. A magyar középosztály tömegének mintapéldája.

Klaszter	Arány (%)	Leírás
Konszolidált stabil középréteg	7,7	Anyagilag szerényebb, de stabil középosztályi pozícióval rendelkező csoport. Lakhatása biztosított, jövedelme rendszeres, megtakarítási képessége korlátozott, de nem hiányzó. Fogyasztása visszafogott, de nem kényszerből drasztikus. Kulturális aktivitása mérsékelt, társadalmi tőkéje nem kiemelkedő, de nem is hiányzó. A gyermekek továbbtanulását fontosnak tartja, ami középosztályi értékrendi mintázatot jelez. Rezilienciája közepes. A középosztály „alaprétege”, amely stabil, de erőforráshiányos.
4. Sérülékeny / bázisvesztő középréteg (28 százalék)		
Rugalmatlan, instabil alsó-középréteg	8,2	Anyagi helyzete ingadozó. Megtakarításai korlátozottak, gyakran kényszerül fogyasztáscsökkentésre. Kulturális aktivitása alacsony. A változásokra rosszul reagál, rugalmatlan. Lakhatása stabil, de bizonytalan tartalékok miatt sérülékeny. Mentális stabilitása alacsonyabb az átlagosnál. Az instabil középréteg jellegzetes típusa.
Rezisztens stagnáló alsó-középréteg	8,4	Szerényebb anyagi helyzetű, de nem mélyszegény réteg. Tartalékokkal kevésbé rendelkezik, de lakhatása stabil. Kulturális és társadalmi aktivitása alacsony. A változásokkal szemben ellenálló, nem szívesen vált, életstratégiája inkább passzív. A stagnálás jellemzi, mobilitási potenciálja szűk.
Sérülékeny alsó-középréteg	11,4	Szerény anyagi háttérrel rendelkező, lecsúszásra hajlamos réteg. Tartalékai kicsik, fogyasztását gyakran kényszerből fogja vissza. Kulturális és szervezeti aktivitása alacsony. Kapcsolati tőkéje gyenge. Rezilienciája közepes, de élethelyzeti változásokra érzékeny. A középosztály és alsó réteg peremén helyezkedik el.
5. Stabil alsóréteg (19,2 százalék)		
Aktív alsó- középréteg	4,7	Anyagilag gyenge, de társadalmilag aktív csoport. Jövedelme alacsonyabb, tartalékai korlátozottak, de szervezeti és közösségi aktivitása kimagaslóbb, mint ami a státuszából következne. Kulturális aktivitása minimális. Kapcsolati tőkéje korlátozott. Rezilienciája közepes. A helyi közösségekben gyakran aktív, de strukturális erőforrásai hiányosak.
Lecsúszott, rugalmatlan alsóréteg	3,9	Tartósan gyenge anyagi helyzetben élő csoport, ahol nemcsak az erőforrások hiányoznak, hanem a változásokra való reagálóképesség is minimális. Fogyasztáscsökkentés domináns, lakhatási és pénzügyi tartalékok hiánya jellemzi. Kulturálisan passzív, mentálisan rugalmatlan.
Vágyorientált, de erőforráshiányos alsó-közép	3,9	Anyagilag gyenge, de értékrendjében középosztályi aspirációkkal rendelkező csoport. A gyermekek továbbtanulását fontosnak tartja, de a kulturális és gazdasági erőforrások szűkösek. Lakhatása stabilabb, mint a mélyebb rétegeké. Kulturális aktivitása alacsony, társadalmi tőkéje korlátozott. A mobilitási vágy erős, de az eszközök hiányoznak hozzá.
Riadt és izolált peremhelyzetű alsóréteg	4,2	Alacsony anyagi erőforrásokkal rendelkező, erősen szorongó és magas érzelmi megterhelést mutató csoport. Tartalékai gyengék, lakhatása korlátozott biztonságú. Kulturálisan és társadalmilag izolált. Gyenge kapcsolati hálóval rendelkezik. A leginkább pszichésen sérülékeny alsó réteg.

Klaszter	Arány (%)	Leírás
Lakhatási válságban élők	2,4	A legkritikusabb lakhatási helyzetű csoport. Bizonytalan ingatlanhelyzet, albérleti kiszolgáltatottság vagy lakhatási instabilitás jellemzi. Anyagi tartalékai nagyon korlátozottak, fogyasztáscsökkentés gyakori. Kulturális és társadalmi aktivitása alacsony. Szociális segítség nélkül nehezen stabilizálható.
6. Deprivált, perifériás alsóréteg (9,7 százalék)		
Adósságcsapdás alsóréteg	3,9	Erősen hátrányos helyzetű, jelentős adósságteherrel élő réteg. Lakhatási biztonsága ingatag, megtakarításai nincsenek. Kulturális és társadalmi aktivitása minimális. Tartós anyagi nyomás jellemzi. A mobilitási lehetőségek szinte teljesen hiányoznak.
Mélyen deprivált, rugalmatlan perifériás alsóréteg	3,4	Magas fokú depriváció, tartós erőforráshiány és alacsony lakhatási biztonság jellemzi. A változásokhoz alig alkalmazkodik, kulturális és társadalmi aktivitása gyakorlatilag minimális. A szocioökonómiai tér egyik legsérülékenyebb rétege.
Mélyszegény, izolált perifériás alsóréteg	2,4	A társadalom legsaló, leginkább perifériára szorult rétege. Jellemző a szélsőséges depriváció, minimális lakhatási biztonság, alig létező kapcsolati tőke. Kulturális és társadalmi részvétel szinte teljesen hiányzik. A mobilitási esély gyakorlatilag nulla.

Forrás: Századvég-szerkesztés

2.2. Megtakarítás és pénzügyi puffer

A kutatás egyik legfontosabb felismerése, hogy a megtakarítási képesség választja el legélesebben a rövid távon még működőképes, de sérülékeny háztartásokat a valóban stabil középosztályi helyzettől. A pénzügyi puffer-index alapján a mintában 22,7 százalék egyáltalán nem rendelkezik pénzügyi pufferrel, 19,9 százalék csak nagyon alacsony szintű tartalékokkal bír, 13,1 százalék közepes, míg 44,6 százalék erős pénzügyi pufferrel rendelkezik.

Az átlagos puffer-index 0,53 körüli értéke kettős képet mutat. Egyrészt sok háztartásnál jelen van valamiféle tartalékképzés, másrészt a társadalomban továbbra is jelentős azok aránya, akik számára egy váratlan kiadás vagy jövedelemkiesés komoly nehézséget jelenthet.

A kutatási anyag értelmezése szerint a megtakarítás nem pusztán pénzügyi technika, hanem a reziliencia egyik központi eleme. Ahol rendszeres félrerakás, több lábon állás vagy értékállóbb vagyonfelhalmozás figyelhető meg, ott a jövőre vonatkozó tervezés is erősebb és kisebb az esély arra, hogy egyetlen negatív esemény tartós lecsúszást indítson el.

2. TÁBLÁZAT: PÉNZÜGYI PUFFER-INDEX (N=20.000)

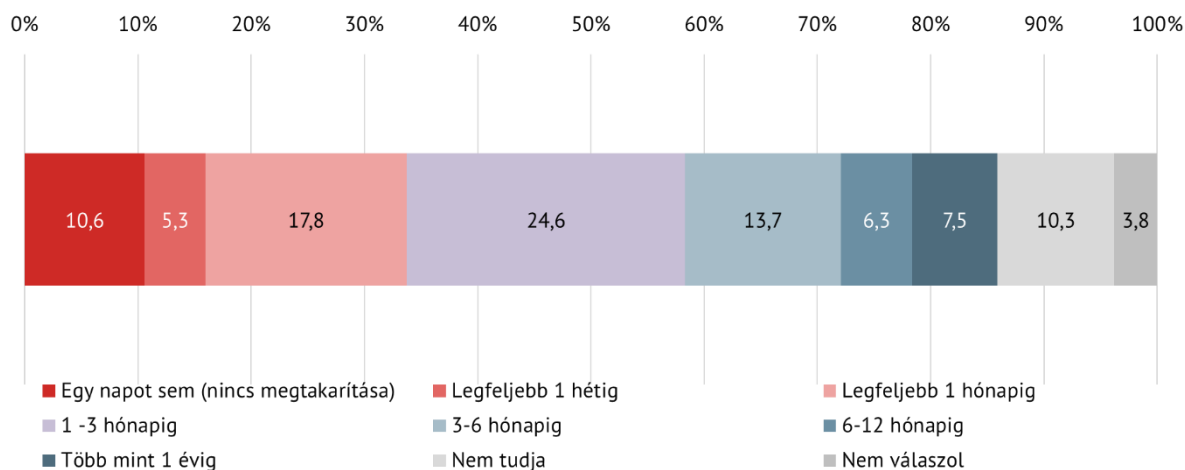
Puffer-kategória	Mutató értéke	Arány (%)	Mit jelent?
Nincs pénzügyi puffer	0,00	22,7 százalék	Nincs megtakarítás, nem tud váratlan kiadást fedezni

Puffer-kategória	Mutató értéke	Arány (%)	Mit jelent?
Nagyon alacsony puffer	0,08–0,33	19,9 százalék	Minimális vagy rendszertelen félrerakás, erős sérülékenység
Közepes puffer	0,42–0,67	13,1 százalék	Részleges biztonság, korlátozott mozgástér váratlan kiadásoknál
Erős pénzügyi puffer	0,75–1,00	44,6 százalék	Rendszeres megtakarítás, stabil pénzügyi tartalék
Átlagos pénzügyi puffer-index 0–1 skálán	0,53		A társadalom fele stabil, fele sérülékeny pénzügyi helyzetű

Forrás: Századvég-szerkesztés

**4. ÁBRA: KIZÁRÓLAG HÁZTARTÁSA MEGTAKARÍTÁSAIRA TÁMASZKODVA,
KÖRÜLBELÜL MENNYI IDEIG TUDNA A JELENLEGI ÉLETSZÍNVONALÁN MEGÉLNI?
(%; N=20.000)**

Forrás: Századvég-szerkesztés

2.3. Lakhatás és vagyoni biztonság

A kutatás szerint a lakhatási és ingatlanbiztonsági dimenzió továbbra is a magyar társadalmi stabilitás egyik legfontosabb pillére. Az összesített index alapján a háztartások 85,8 százaléka a 0,51–0,75 közötti sávba esik, ami erős lakhatási biztonságot jelez, míg 6,9 százalék kifejezetten sérülékeny lakhatási helyzetben van.

Ez a kép összefügg a magyarországi magas lakástulajdonlási aránnyal, ugyanakkor a kutatás arra is rámutat, hogy a tulajdon önmagában nem old meg minden problémát. A lakhatási biztonságot az is alakítja, mennyire érzik biztosnak jelenlegi helyzetüket a háztartások, illetve, hogy van-e mozgásterük új lakhatási megoldásokra vagy ingatlanvásárlásra.

A lakhatási dimenzió különösen fontos a középosztály „kemény magjának” leírásában. A stabil lakhatás ugyanis nemcsak jelenbeli biztonságot jelent, hanem azt is, hogy a háztartások

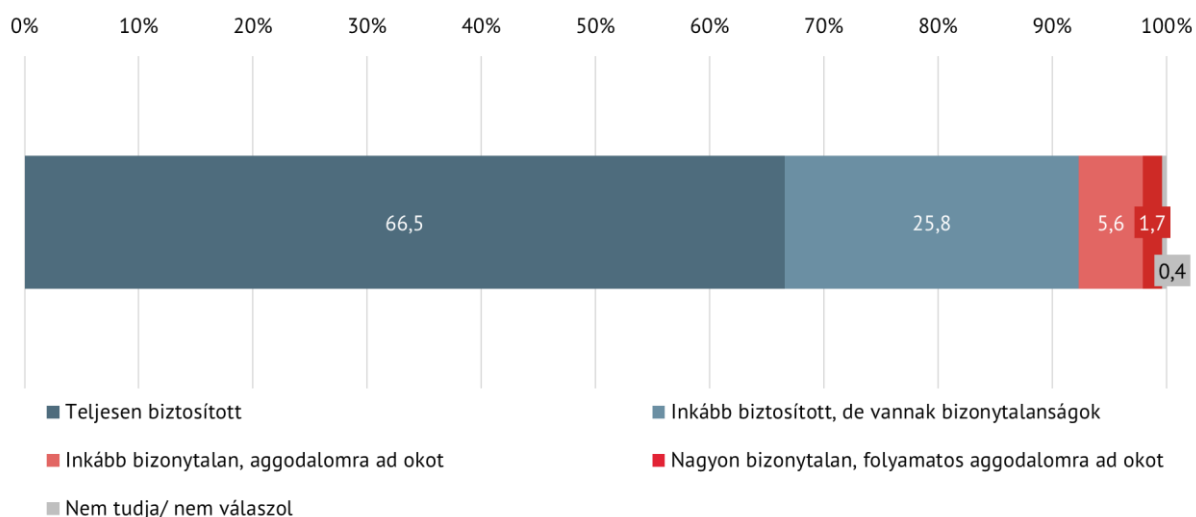
könnyebben képesek tartalékot képezni, kisebb az állandó bizonytalanságuk, és nagyobb tér nyílik más típusú befektetésekre, például a gyermekek oktatására vagy az önfejlesztésre.

3. TÁBLÁZAT: LAKHATÁSI ÉS INGATLANBIZTONSÁGI INDEX (N=19.946)

Mutató értéke	Arány (%)	Értelmezés
0–0,24	6,9 százalék	Erősen sérülékeny lakhatási helyzet, nincs ingatlan, nincs mozgástér
0,25–0,50	7,1 százalék	Korlátozott lakhatási biztonság, részleges stabilitás
0,51–0,75	85,8 százalék	Erős lakhatási biztonság, többség saját ingatlanban él
0,76–1,00	0,1 százalék	Teljes lakhatási stabilitás, kiemelkedően jó helyzet

Forrás: Századvég-szerkesztés

**5. ÁBRA: A JELENLEGI LAKHATÁSI KÖRÜLMÉNYEI ALAPJÁN ÖN SZERINT MENNYIRE BIZTOSÍTOTT AZ ÖN ÉS CSALÁDJA SZÁMÁRA A HOSSZÚ TÁVÚ LAKHATÁS? (%
N=19.913)**

Forrás: Századvég-szerkesztés

2.4. Adósság és fogyasztási kényszer

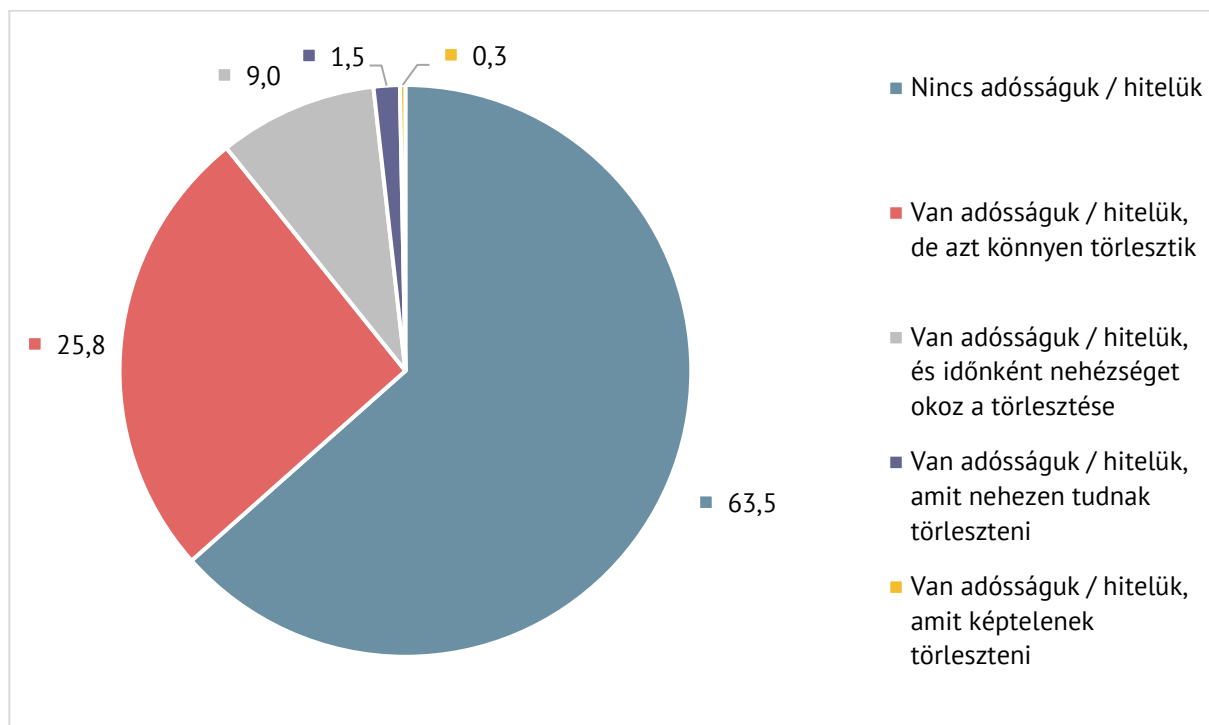
Az adósságteher és a fogyasztás visszafogásának kényszere a kutatásban a sérülékenységi fontos mutatóiként jelennek meg. A leírás szerint a társadalom többsége vagy teljesen adósságmentes, vagy kezelhető terhekkal él, ugyanakkor a mintában nagyjából egytizednyi csoport komolyabb pénzügyi nyomás alatt áll.

A fogyasztáscsökkentéskényszer-index alapján a háztartások mintegy 16 százaléka anyagi kényszerből fogta vissza fogyasztását az elmúlt időszakban. Ez különösen fontos jelzés, mert ebben az esetben a kevesebb fogyasztás nem tudatos döntést, hanem szűkülő mozgásteret jelent.

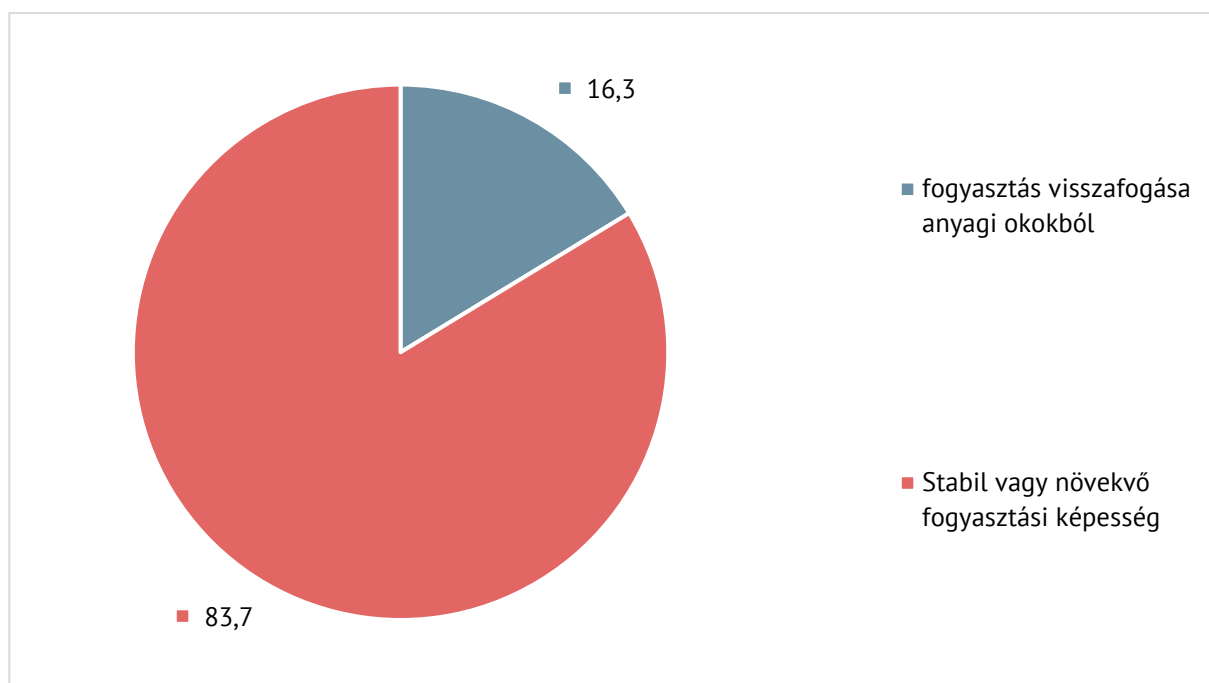
Az eredmények azt mutatják, hogy a sérülékenység nem mindig látványos. Sok háztartás még működőképesnek tűnik, de ha kiadásait rendszeresen csak lemondások árán tudják kordában tartani, az hosszabb távon a középosztályi pozíció gyengüléséhez vezethet.

6. ÁBRA: ADÓSSÁGTEHER-INDEX (% , N=19.863)

Forrás: Századvég-szerkesztés

7. ÁBRA: FOGYASZTÁSCSÖKKENTÉSKÉNYSZER-INDEX (% , N=19.925)

Forrás: Századvég-szerkesztés

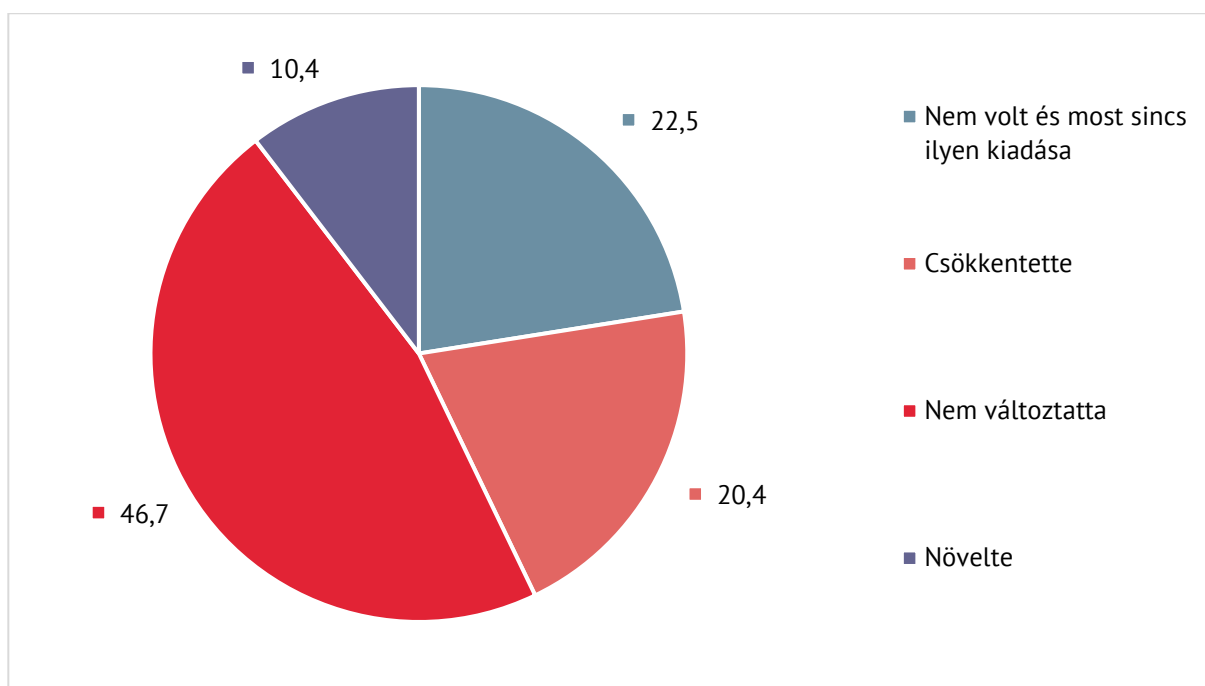
2.5. Kulturális tőke és önfejlesztés

A kutatás hangsúlyozza, hogy a középosztály megértéséhez nem elég a jövedelmi és vagyoni helyzetet vizsgálni; a kulturális tőke és az önfejlesztési aktivitás is meghatározó. A magasabb iskolai végzettség, a tanulásra való nyitottság, a kulturális fogyasztás és a gyermekek oktatásába való befektetés hosszú távon hozzájárul a társadalmi státusz fenntartásához és átörökítéséhez.

A kutatási anyag értelmezése szerint ezek a tényezők gyakran közvetve hatnak. Nem feltétlenül azonnal növelik a jövedelmet, de erősítik azokat a készségeket és stratégiákat, amelyek egy bizonytalanabb gazdasági környezetben is segíthetik az alkalmazkodást.

A középosztályon belül jól látható különbségek jelennek meg aszerint, hogy egy háztartás mennyire tekinti természetesnek az önfejlesztést és a kulturális részvételt. Azokban a csoportokban, ahol ez a szemlélet erősebb, nagyobb eséllyel jelenik meg a hosszabb távú tervezés, a mobilitási törekvés és a gyermekekre irányuló tudatos beruházás is.

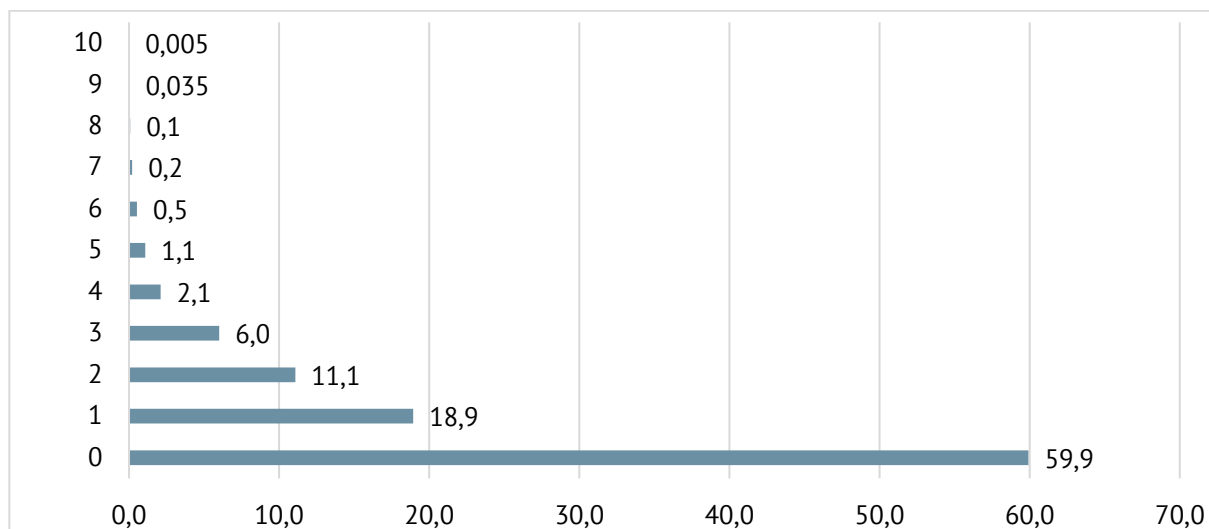
8. ÁBRA: KULTURÁLIS KIADÁSOK ALAKULÁSA (% , N=19.896)

Forrás: Századvég-szerkesztés

9. ÁBRA: ÖNFEJLESZTÉSI AKTIVITÁSOK SZÁMA (% , N=20.000)

Forrás: Századvég-szerkesztés

2.6. Kapcsolati tőke, közéleti aktivitás és társadalmi beágyazottság

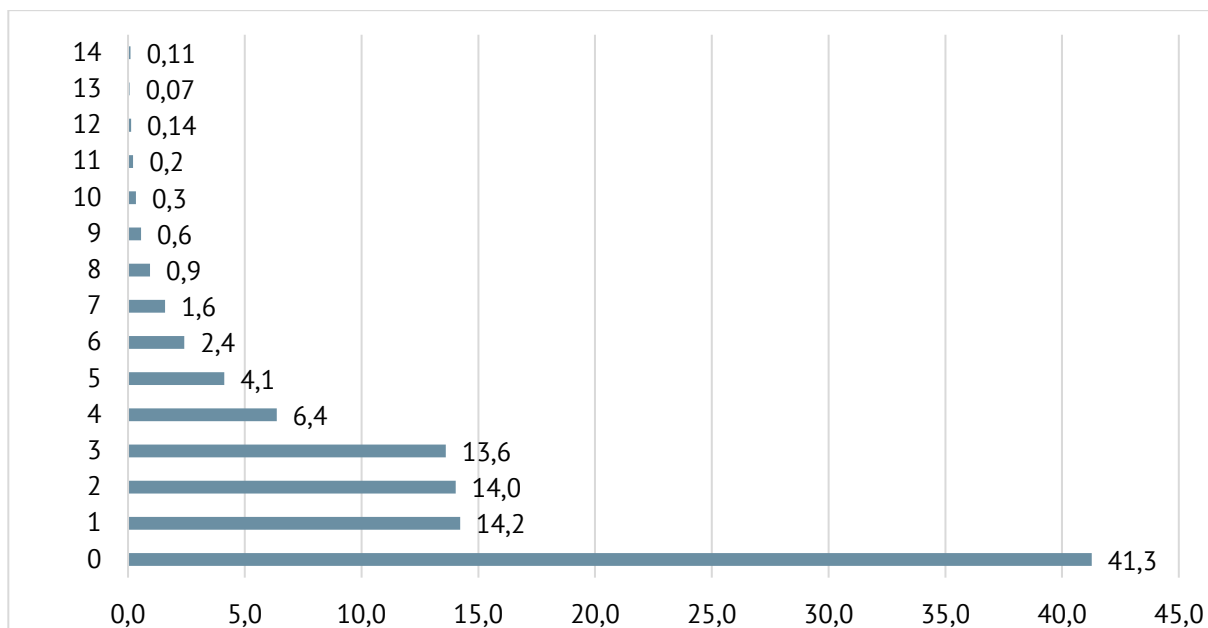
A kutatás világosan jelzi, hogy a középosztályi pozíció fenntartásában a kapcsolati tőkének is jelentős szerepe van. A befolyásos vagy magas presztízsű kapcsolatok, a szervezeti részvétel, az önkéntesség és a helyi közösségekhez való kötődés növelhetik az információhoz, lehetőségekhez és támogatáshoz való hozzáférést.

A kapcsolati tőke azért fontos, mert válsághelyzetben nemcsak anyagi, hanem társadalmi pufferként is működhet. Egy erősebb hálózat segíthet munkalehetőséghez jutni, eligazodni az intézmények világában, vagy egyszerűen csökkenteni a bizonytalanság érzetét.

A kutatásban megjelenő felsőbb középrétegek egyik fontos sajátossága éppen az, hogy anyagi helyzetük mellett társadalmi beágyazottságuk is erősebb. Ezzel szemben a sérülékenyebb csoportoknál gyakrabban figyelhető meg a kapcsolati és kulturális izoláció, ami szűkíti a mobilitási csatornákat.

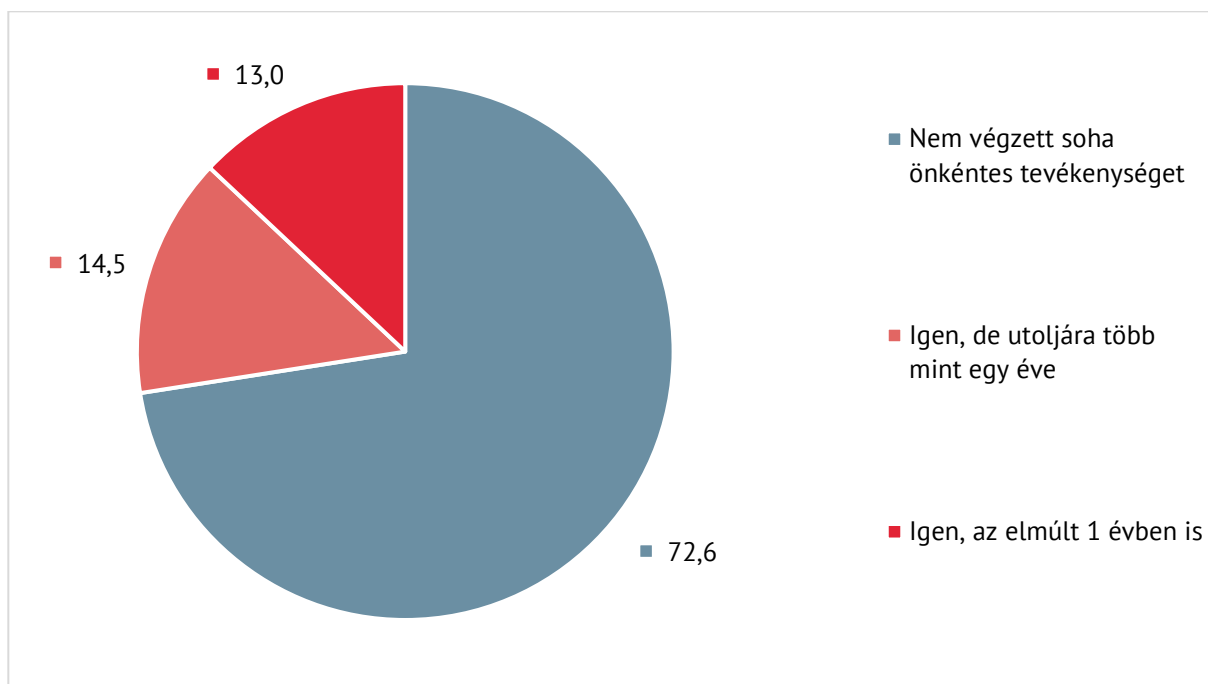

**10. ÁBRA: MAGAS PRESZTÍZSŰ TÁRSADALMI KAPCSOLATTÍPUSOK SZÁMA (%,
N=19.910)**

Forrás: Századvég-szerkesztés

11. ÁBRA: ÖNKÉNTES TEVÉKENYSÉG VÉGZÉSE (% , N=19.907)

Forrás: Századvég-szerkesztés

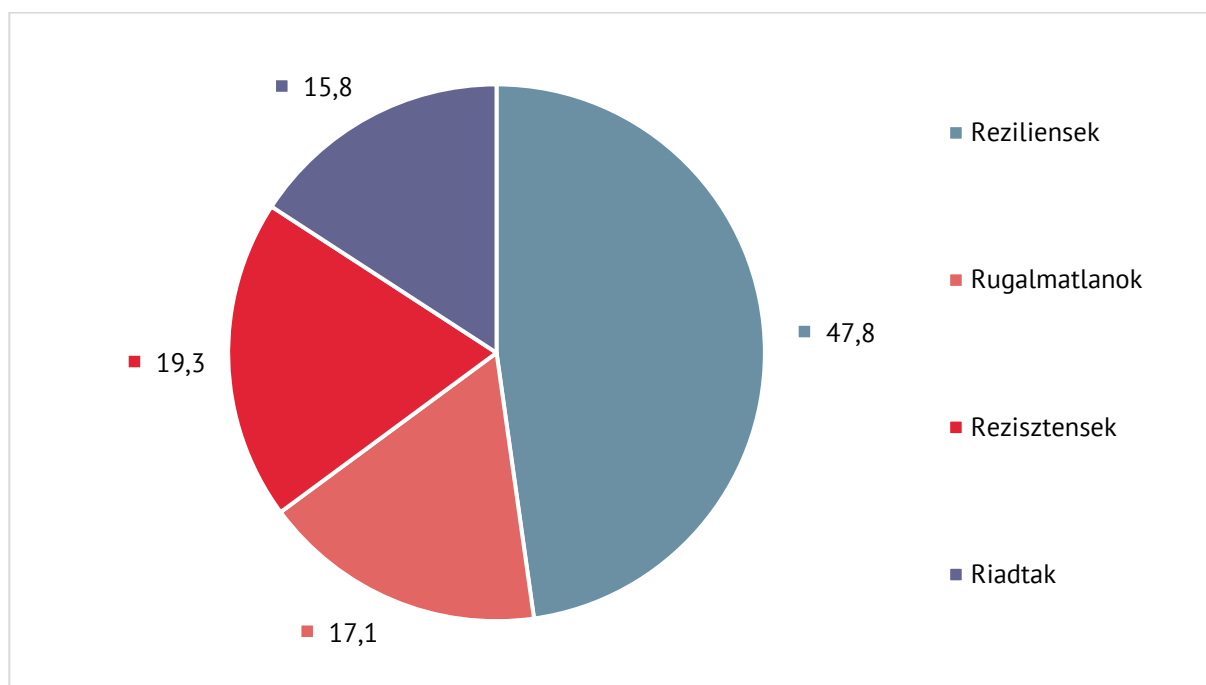
2.7. Reziliencia és alkalmazkodóképesség

A kutatás egyik központi újdonsága, hogy a középosztály vizsgálatába szervezetten beemeli a reziliencia szempontját. Az általános reziliencia-index és a négy rezilienciatípusra épülő modell azt mutatja, hogy az azonos jövedelmi helyzetű háztartások között is jelentős különbségek lehetnek abban, hogyan reagálnak a változásokra, mennyire viselik meg őket a nehézségek, és mennyire tudnak visszatérni a megszokott életvitelhez.

A kutatási leírás négy típust különít el: reziliensek, rugalmatlanok, rezisztensek és riadtak. A reziliensek nagyobb változásokat is képesek kezelni és stabilizálni helyzetüket, a rugalmatlanok erős változásokat élnek meg, de nehezebben állnak vissza, a rezisztensek kevesebb változást érzékelnek és alacsony megviseltségről számolnak be, míg a riadtak kisebb objektív változások mellett is erősen megterheltnek érzik magukat.

Ez a megközelítés különösen fontos a középosztály értelmezésében, mert arra mutat rá, hogy a társadalmi biztonság nem csupán a birtokolt erőforrásoktól, hanem azok kezelésének képességétől is függ. Két hasonló jövedelmű háztartás közül az lehet tartósabban stabil, amelyik jobban tud alkalmazkodni, jobban tervez, és kevésbé kerül tartós bizonytalanságba egy válság után.

12. ÁBRA: NÉGY REZILIENCIA-TÍPUS ALAKULÁSA A TÁRSADALOMBAN
(%, N=20.000)

Forrás: Századvég-szerkesztés

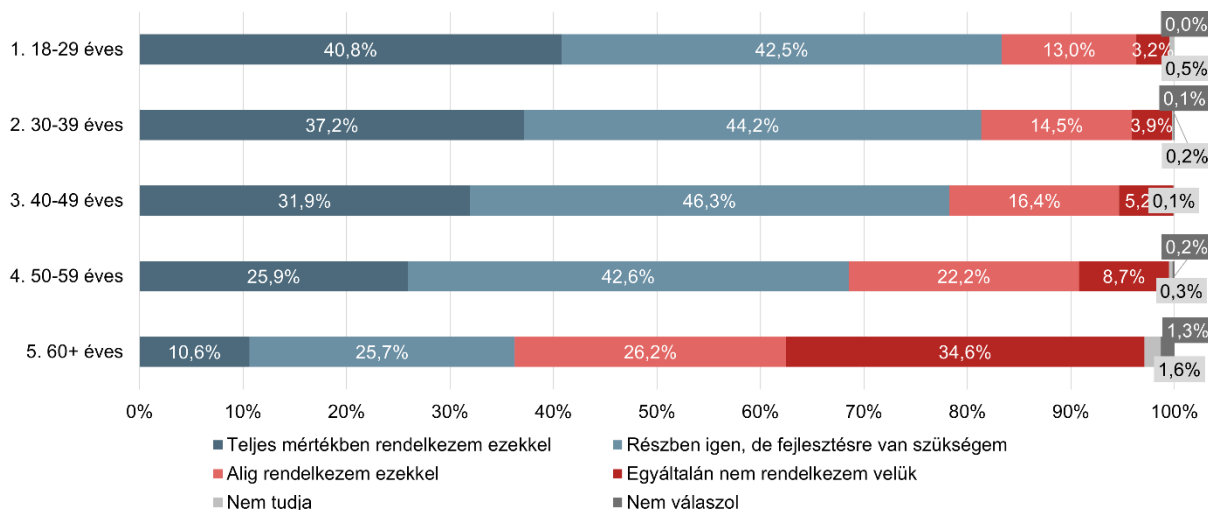
2.8. Társadalmi mobilitás és generációs mintázatok

A kutatás eredményei szerint a középosztály helyzetének megértéséhez a generációs különbségeket is figyelembe kell venni. Az idősebb generációk esetében a biztonság gyakrabban kötődik tehermentes vagyonhoz, felépített megtakarításhoz és kiszámítható működéshez, míg a fiatalabbaknál a státusz inkább formálódó, mozgásban lévő állapotként jelenik meg.

A fiatalabb korcsoportoknál gyakoribb a mobilitási törekvés, a rugalmasabb erőforrás-kombináció és a kísérletezőbb életstratégia, ugyanakkor ez együtt járhat nagyobb bizonytalansággal is. A stabilitás számukra kevésbé „kész állapot”, inkább fokozatosan felépítendő cél.

A kutatás kiemeli a családi háttér, a szülői erőforrások és az oktatási beruházások szerepét az intergenerációs státuszátadásban. Ez arra utal, hogy a középosztály újratermelődése jelentős részben nem egyetlen jövedelmi pillanatképen múlik, hanem azon, milyen minták, kapcsolatok és lehetőségek öröklődnek tovább a családokon belül.

13. ÁBRA: MENNYIRE ÉRZI ÚGY, HOGY RENDELKEZIK AZOKKAL A DIGITÁLIS KÉSZSÉGEKKEL, AMELYEK A MAI MUNKAERŐPIACON VALÓ HELYTÁLLÁSHOZ SZÜKSÉGESEK? (KOROSZTÁLYOK; %, N=20.000)

Forrás: Századvég-szerkesztés

2.9. A középosztály kiterjedése és belső differenciáltsága

A kvalitatív és kvantitatív eredmények egyaránt arra utalnak, hogy a középosztály határai nem húzhatók meg egyetlen mutató alapján. Van olyan csoport, amely anyagilag viszonylag stabil, de státuszhordozó kulturális vagy kapcsolati erőforrásai gyengébbek, és van olyan is, amely értékrendjében és törekvéseiben középosztályi, de anyagi mozgástere szűk.

A kutatási anyag ezért többszintű rétegződési modellt alkalmaz, amely képes megkülönböztetni a stabil, felfelé törekvő és sérülékeny középrétegeket. Ez a differenciálás azért lényeges, mert így láthatóvá válik, hogy a középosztály bővítése és megerősítése nemcsak mennyiségi, hanem minőségi kérdés is.

A kutatás szerint a sérülékeny középrétegek helyzete különösen fontos. Ezek a háztartások sokszor még rendelkeznek középosztályi jegyekkel, de tartalékaik, kapcsolataik vagy lakhatási mozgásterük gyengülése miatt fokozottabban ki vannak téve a lecsúszás kockázatának. A depriváció mutatóban tapasztalható eltérés különösen tanulságos, míg a közép- és felső rétegben a nélkülözők aránya marginális, addig az alsóbb rétegekben az arány jelentősen megnő. A szubjektív anyagi helyzet megítélése esetében is megfigyelhetők különbségek: míg a középosztály és az elit esetében az szubjektív anyagi jólét kifejezetten magas, a deprivált alsó réteg esetében az anyagi gondokkal küzdők aránya jelentős. Az kiemelendő ugyanakkor, hogy még a stabil alsó réteg esetében is a válaszadók 90 százaléka kijön a havi jövedelméből, egy negyedük pedig valószínűsíthetően tartalékot is tud képezni.

4. TÁBLÁZAT: DEPRIVÁCIÓS MUTATÓ AZ EGYES TÁRSADALMI RÉTEGEK KÖZÖTT (N=19.459)

	Elit / peremelit	Felfelé törekvő középréteg	Stabil középréteg	Sérülékeny / bázisvesztő középréteg	Stabil alsóréteg	Deprivált, perifériás alsóréteg
Deprivációs elemek átlagos száma (minél kevesebb tétel, annál jobb a helyzet)	0,1	0,3	0,3	0,7	1,5	3,8
A 13 elemből legalább 4-et nélkülözők aránya	0,1%	0,5%	0,7%	3,1%	8,6%	39,8%

Forrás: Századvég-szerkesztés

5. TÁBLÁZAT: SZUBJEKTÍV ANYAGI HELYZET AZ EGYES TÁRSADALMI RÉTEGEK KÖZÖTT
(N=19.459)

	Elit / peremelit	Felfelé törekvő középréteg	Stabil középréteg	Sérülékeny / bázisvesztő középréteg	Stabil alsóréteg	Deprivált, perifériás alsóréteg
Gondok nélkül élnék	19,3%	18,8%	8,5%	3,7%	1,1%	0,5%
Beosztással jól kijönnek	73,4%	65,1%	55,8%	42,8%	24,1%	9,8%
Épphogy kijönnek	7,2%	15,6%	34,0%	50,0%	64,7%	53,7%
Hónapról-hónapra gondjaik vannak	0,1%	0,6%	1,6%	3,4%	9,0%	28,0%
Nélkülözések között élnék	0,0%	0,03%	0,1%	0,2%	1,1%	8,0%

Forrás: Századvég-szerkesztés

2.10. Kvalitatív eredmények és értelmezésük

A fókuszcsoportos vizsgálat fontos kiegészítést adott a statisztikai eredményekhez azzal, hogy megmutatta, miként gondolkodnak az emberek saját helyzetükről, biztonságukról és kilátásaikról. A kvalitatív anyag alapján a középosztályhoz tartozás feltételei között visszatérően megjelenik a stabil jövedelem, a tartalékok megléte, a saját ingatlan, a tanulás és a kapcsolati erőforrások szerepe.

A fókuszcsoportok azt is érzékeltették, hogy a reziliencia a mindennapi gyakorlatban sokszor rutinokban, óvatos tervezésben és kisebb biztonsági tartalékok felépítésében jelenik meg. A „felemelkedő” mintázatokban tudatosabb erőforrás-allokáció, több lábon állás és célirányos önfejlesztés látszik, míg a „lecsúszó” mintázatokban inkább a kényszerhelyzetek, a gyorsan felélődő tartalékok és a rövidülő időtávok dominálnak.

A fókuszcsoportos anyagban megjelenik az állami intézkedésekhez való viszony kettőssége is. Egyes megoldások kézzelfogható segítségként jelennek meg a mindennapi működésben, ugyanakkor erős az igény a kiszámíthatóságra, az egyszerű hozzáférésre és azokra a támogatási formákra, amelyek közvetlenül javítják a mozgásteret.

A kvalitatív részben rövid idézetek is jól használhatók, ha azok kiegyensúlyozottan, több nézőpontot bemutatva szerepelnek. Például egy fókuszcsoportos megszólalás szerint: „Ha ingyen lenne egy nyelvvizsga én biztosan mennék, de az a baj, hogy ez mind fizetős”. Egy másik megjegyzés pedig a hétköznapi terhek mérséklését emeli ki: „A rezsicsökkentés tényleg sokat segített”.

3. KÖVETKEZTETÉSEK

A kutatás legfontosabb tanulsága, hogy a középosztály megragadása ma már nem szűkíthető le pusztán jövedelmi vagy fogyasztási mutatókra. A stabilitás és a sérülékenység egyszerre gazdasági, lakhatási, kulturális, kapcsolati és pszichológiai kérdés.

Az eredmények alapján a magyar társadalomban jelentős középső zóna rajzolódik ki, de ezen belül komoly különbségek vannak abban, hogy a háztartások mennyire rendelkeznek valódi tartalékokkal, mennyire biztonságos a lakhatásuk, milyen kapcsolati és kulturális erőforrásokkal élnek, és mennyire tudnak alkalmazkodni a változásokhoz. A középosztály egy része stabil, más része inkább egyensúlyozó helyzetben van.

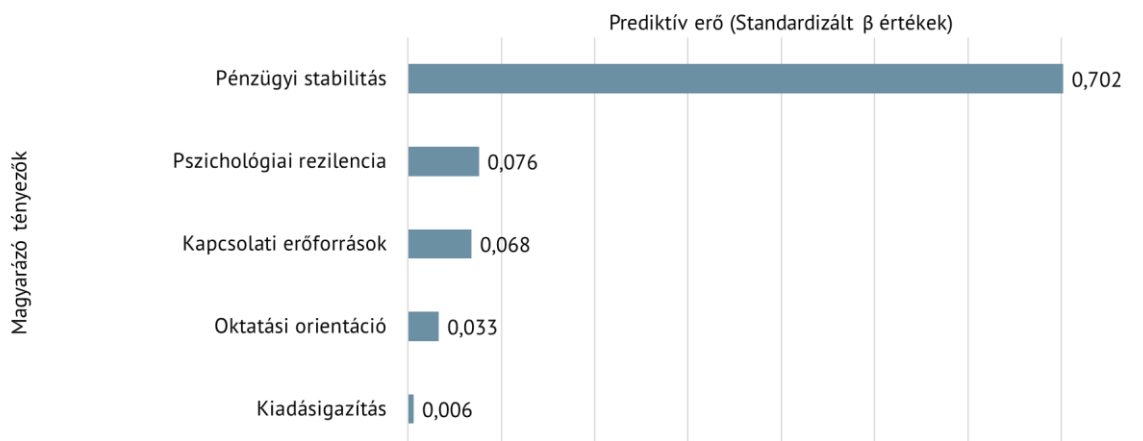
A trendek arra utalnak, hogy a jövőben különösen felértékelődik a pénzügyi puffer, a digitális és kulturális kompetenciák, valamint a kapcsolati beágyazottság szerepe. Ugyanilyen fontos a lakhatás mint hosszú távú biztonsági alap, továbbá az a képesség, hogy a háztartások ne csak túlélni tudjanak egy nehezebb időszakot, hanem vissza is tudjanak térni egy stabilabb életvitelhez.

Az alábbi ábra egyértelműen megmutatja, hogy a jövőbeli optimizmust befolyásoló tényezők közül a pénzügyi stabilitás hatása kiemelkedő: a hozzá tartozó együttható (0,702) nagyságrendileg meghaladja az összes többi vizsgált tényezőét. Ezzel szemben a pszichológiai reziliencia (0,076), a kapcsolati erőforrások (0,068), az oktatási orientáció (0,033) és a kiadásigazítás (0,006) jóval kisebb mértékben járulnak hozzá az optimizmus alakulásához.

Ez az eredmény közvetlenül alátámasztja a szövegben megfogalmazott trendet: bár több tényező is szerepet játszik a stabilitás és az alkalmazkodóképesség kialakításában, a jövőre vonatkozó várakozások szempontjából a pénzügyi biztonság meghatározó jelentőségű. Az ábra azt is jelzi, hogy a nem anyagi jellegű erőforrások – mint a reziliencia vagy a kapcsolati tőke – inkább kiegészítő, mintsem elsődleges szerepet töltenek be az optimizmus formálásában.

14. ÁBRA: JÖVŐBELI OPTIMIZMUST BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK SÚLYA (STANDARDIZÁLT REGRESSZIÓS EGYÜTTHATÓK)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Óvatos, semleges megfogalmazásban a kutatás alapján több lehetséges beavatkozási irány is kirajzolódik. Ilyen lehet a megtakarítási képességet támogató környezet erősítése, a lakhatási biztonságot javító megoldások vizsgálata, az önfejlesztési és kompetenciabővítő lehetőségek hozzáférhetőségének bővítése, valamint a társadalmi és helyi közösségi beágyazottságot segítő kezdeményezések erősítése.

További kutatási irányt jelenthet a középosztályon belüli generációs eltérések mélyebb vizsgálata, a területi különbségek pontosabb feltárása, valamint annak elemzése, hogy az online térben megjelenő önértelmezések és attitűdök hogyan kapcsolódnak a kérdőíves és kvalitatív eredményekhez. Szintén fontos lehet a sérülékeny középrétegek változásának nyomon követése időben összehasonlítható adatfelvételekkel.

4. KUTATÁS JELENTŐSÉGE ÉS HASZNOSULÁSA

A kutatás társadalmi jelentősége abban áll, hogy árnyalt képet ad a magyar középosztály helyzetéről és a társadalmi stabilitás feltételeiről. Segít megérteni, hogy a biztonság, a vagyonosodás és az alkalmazkodóképesség nem egyetlen tényezőtől, hanem több egymásra épülő erőforrásból áll össze.

Gazdasági szempontból a kutatás rámutat arra, hogy a háztartások pénzügyi ellenálló képessége, lakhatási biztonsága és megtakarítási lehetőségei miként függnek össze a hosszabb távú társadalmi stabilitással. Szakmai szempontból pedig azért fontos, mert egy többdimenziós modellt kínál a középosztály és a sérülékenység vizsgálatára, amely a jövőbeli elemzések számára is hasznos keretet adhat.

A kutatás eredményei több területen hasznosíthatók. Alkalmasak arra, hogy támogassák a társadalmi folyamatokról szóló tájékoztatást, hozzájáruljanak a válságok háztartási hatásainak jobb megértéséhez, valamint segítsék azoknak a tényezőknek a felismerését, amelyek a középosztály stabilitását erősítik vagy gyengítik.

Ugyanakkor a kutatás korlátai sem hagyhatók figyelmen kívül. A többdimenziós modellek értelmezése összetett, egyes mutatók mögött imputációs eljárások is állnak, és a középosztály társadalmi jelentése részben mindig kulturális és történeti kontextusban formálódik, ezért a megállapítások nem tekinthetők teljesen időtlennek vagy minden helyzetben változatlanul alkalmazhatónak.

5. MÓDSZERTAN

A kutatás több módszertani pillérre épült. Egyrészt nagymintás, 20 000 fős kérdőíves felmérés készült, amely lehetővé tette a társadalmi rétegek, a fő strukturális dimenziók és a különböző indexek részletes vizsgálatát.

Másrészt kvalitatív adatfelvétel is zajlott, amely fókuszcsoportos formában tárta fel a középosztályhoz tartozás hétköznapi jelentéseit, a felemelkedés és lecsúszás mintázatait, valamint a válságkezeléshez kapcsolódó tapasztalatokat. (2. Táblázat) Ezt közösségimédia- és webelemzés egészítette ki, amely a nyilvános diskurzusok és online értelmezések irányait vizsgálta.

A kérdőíves elemzésben több összetett mutató készült, köztük deprivációs, pénzügyi puffer-, lakhatási biztonsági, adósságteher-, fogyasztáscsökkentéskényszer-, kulturális tőke- és rezilienciaindexek. Ezekre építve a kutatás klaszterelemzéssel alakította ki a társadalmi rétegződési modellt, amely végül hat nagyobb réteget különített el.

6. TÁBLÁZAT: A FÓKUSZCSOPORTOS BESZÉLGETÉSEK PARAMÉTEREI

Helyszín	Időpont	Résztevők száma	Résztevők specifikuma
Budapest	2025.07.15 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.15 19:00	6	Felemelkedők
Miskolc	2025.07.16 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.16 19:00	6	Felemelkedők
Nyírábrány	2025.07.17 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.17 19:00	6	Felemelkedők
Úrhida	2025.07.23 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.23 19:00	6	Felemelkedők
Győr	2025.07.24 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.24 19:00	6	Felemelkedők
Hódmezővásárhely	2025.07.29 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.29 19:00	6	Felemelkedők
Nagykozár	2025.07.29 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.29 19:00	6	Felemelkedők
Cegléd	2025.07.31 17:00	6	Lecsúszók
	2025.07.31 19:00	6	Felemelkedők

Forrás: Századvég szerkesztése

SZÁZADVÉG

